यज्ञेषु गोप्रदानेषु द्वयोरपि समागमे। तस्य लोकाः किलाक्षय्या दैवतैः सह नित्यदा। २१९
इति ब्रह्मा स भगवानुवाच परमेश्वरः।
इति श्रीमहाभारते अनुशासनपर्व्वणि आनुशासनिके पर्व्वणि दानधर्म्मकथने चतुःसप्ततोऽध्यायः॥ ७४ ॥
॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ विश्रम्भितोऽहं भवता धर्म्मान् प्रवदता प्रभो। प्रवक्ष्यामि तु सन्देहं तन्मे ब्रूहि पितामह।
व्रतानां किं फलं प्रोक्तं कीदृशं वा महाद्युते। नियमानां फलञ्चैव स्वधीतस्य च किं फलं।
दत्तस्येह फलं किञ्च वेदानां धारणे च किं। अध्यापने फलं किञ्च सर्व्वमिच्छामि वेदितुं।
अप्रतिग्राहके किञ्च फलं लोके पितामह। तस्य किञ्च फलं दृष्टं श्रुतं यस्तु प्रयच्छति। २१९
स्वकर्म्मनिरतानाञ्च शूराणाञ्चापि किं फलं। शौचे च किं फलं प्रोक्तं ब्रह्मचर्य्यञ्च किं फलं।
पितृशुश्रूषणे किञ्च मातृशुश्रूषणे तथा। आचार्य्यगुरुशुश्रूषास्वनुक्रोशानुकम्पने।
एतत् सर्व्वमशेषेण पितामह यथातथं। वेत्तुमिच्छामि धर्म्मज्ञ परं कौतूहलं हि मे।
॥ भीष्म उवाच ॥ यो व्रतं वै यथोद्दिष्टं तथा सम्प्रतिपद्यते। अखण्डं सम्यगारभ्य तस्य लोकाः सनातनाः।
नियमानां फलं राजन् प्रत्यक्षमिह दृश्यते। नियमानां क्रतूनाञ्च त्वयाऽवाप्तमिदं फलं। २२०
स्वधीतस्यापि च फलं दृश्यतेऽमुत्र चेह च। इह लोके च वा नित्यं ब्रह्मलोके च मोदते।
दमस्य तु फलं राजन् शृणु त्वं विस्तरेण मे। दान्ताः सर्व्वत्र सुखिनो दान्ताः सर्व्वत्र निर्वृताः।
यत्रेच्छागामिनो दान्ताः सर्व्वशत्रुनिसूदनाः। प्रार्थयन्ति च यद्दान्ता लभन्ते तत्र संशयः।
युज्यन्ते सर्व्वकामैर्हि दान्ताः सर्व्वत्र पाण्डव। स्वर्गे यथा प्रमोदन्ते तपसा विक्रमेण च।
दानैर्यज्ञैश्च विविधैस्तथा दान्ताः क्षमान्विताः। दानाद्दमो विशिष्टो हि दानं किञ्चिद्द्विजातये। २२५
दाता कुप्यति नो दान्तस्तस्माद्दानात् परं दमः। यस्तु दद्यादकुप्यन् हि तस्य लोकाः सनातनाः।
क्रोधो हन्ति हि यद्दानं तस्माद्दानात् परं दमः। अदृश्यानि महाराज स्थानान्ययुतशो दिवि।
ऋषीणां सर्व्वलोकेषु यानि ते यान्ति देवताः। दमेन यानि नृपते गच्छन्ति परमर्षयः।
कामयाना महत् स्थानं तस्माद्दानात् परं दमः। अध्यापकः परिक्लेशादक्षयं फलमश्नुते।
विधिवत् पावकं हुत्वा ब्रह्मलोके नराधिप। अधीत्यापि हि यो वेदान् न्यायविद्भ्यः प्रयच्छति। २४०
गुरुकर्म्मप्रशंसी तु सोऽपि स्वर्गे महीयते। क्षत्रियोऽध्ययने युक्तो यजने दानकर्म्मणि।
युद्धे यश्च परित्राता सोऽपि स्वर्गे महीयते। वैश्यः स्वकर्म्मनिरतः प्रदानाल्लभते महत्।
शूद्रः स्वकर्म्मनिरतः स्वर्गं शुश्रूषयार्च्छति। शूरा बहुविधाः प्रोक्तास्तेषामर्थांस्तु मे शृणु।
शूरान्वयानां निर्द्दिष्टं फलं शूरस्य चैव हि। यज्ञशूरा दमे शूराः सत्यशूरास्तथाऽपरे।
युद्धशूरास्तथैवोक्ता दानशूराश्च मानवाः। साङ्ख्यशूराश्च बहवो योगशूरास्तथाऽपरे। २४५
अरण्ये गृहवासे च त्यागे शूरास्तथाऽपरे। वृद्धिशूरास्तथैवान्ये क्षमाशूरास्तथाऽपरे।
आर्ज्जवे च तथा शूराः समे वर्त्तन्ति मानवाः। तैस्तैस्तु नियमैः शूरा बहवः सन्ति चापरे।
वेदाध्ययनशूराश्च शूराश्चाध्ययने रताः। गुरुशुश्रूषया शूराः पितृशुश्रूषयाऽपरे।